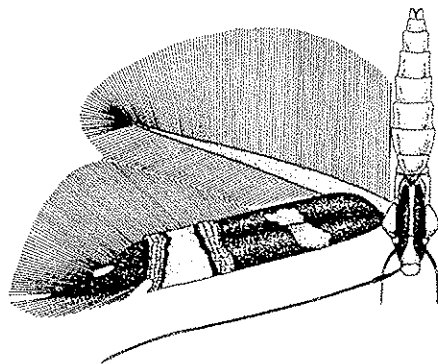

Franië

Aflevering 3; 13 maart 1999.

Mededelingen uit de Sectie
Snellen van de Nederlandse
Entomologische Vereniging

Cosmopterix zieglerella

Redactie: Cees Gielis, Frans Groenen, Maurice Jansen & Jaap van Vuure
Redactieadres: Mr. Haarkensstraat 36, 4128 CJ Lexmond, Tel./fax: 0347 341 555.
E-mail: C.GIELIS@NET.HCC.NL
ISSN: 1388-4409

INHOUD

1	Van de redactie
2	Verslag en faunistische mededelingen van vorige vergadering door R.T.A. Schouten
8	Correctie op nomenclatuur door C. Gielis
8	Het kweken van microlepidoptera door J.C. Koster
9	<i>Scythris limbella</i> (Fabricius, 1775) door F. Groenen
10	Interessante vangsten op Noord-Beveland in 1997 door J. van Vuure
12	<i>Endothenia oblongana</i> (Haworth) ook in Kortgene door J. van Vuure
13	Het kweken van <i>Cydia amplana</i> Hb. En <i>C. splendana</i> Hb. uit elkels door K.N.C. Nieuwland
14	Uitnodiging voorjaarsvergadering Snellen op 13 maart 1999

VAN DE REDACTIE

Sinds de vorige bijeenkomst van de sectie Snellen is er veel gebeurd dat aan u verteld moet worden. Op de eerste plaats moet de oprichting gemeld worden van de sectie Ter Haar, een sectie voor de macrolepidoptera. Daarbij waren ook ca. 20 leden van de sectie Snellen aanwezig. Tijdens deze oprichtingsbijeenkomst werd ook gesproken over de mededelingenbladen van beide secties en werd besloten te bezien hoe een gemeenschappelijk mededelingenblad gevormd kan worden. De instemming van de aanwezige 40% van onze leden heeft de redactie er toe gezet zich actief op dit onderwerp te richten.

Op 6 januari 1999 heeft er een gecombineerde vergadering plaatsgevonden tussen leden van de redactie van Franje en het bestuur van Ter Haar. Tevens waren leden aanwezig van de redactie van Schubnieuws die onder meer uit de leiding van de werkgroep Nachtvinders is samengesteld en waaruit de sectie Ter Haar is voortgekomen. Tijdens deze vergadering is duidelijk geworden dat een verregaande bundeling van krachten bij het uitgeven van een mededelingenblad over vinders in Nederland een absolute noodzaak is. De redenen hiervoor zijn:

A. Er moet voor gewaakt worden dat informatie versnipperd in verschillende blaadjes terecht komt;

B. Er is een overlap in de ledenbestanden die er toe zal leiden dat een gemeenschappelijke uitgave goedkoper is dan twee (of meer) afzonderlijke.

Aan het bovenstaande kleef echter een probleem. Schubnieuws heeft een relatief grote oplage en is niet het orgaan van Ter Haar maar de ontvangers krijgen dit blad gratis thuis gezonden als service voor hun medewerking aan de werkgroep Nachtvinders. Dit blad kan daarom zonder externe financiering niet bestaan.

Daarnaast is de mogelijkheid ter sprake gekomen van de oprichting van een stichting die het blad gaat uitgeven. De secties en werkgroep nemen tegen kostprijs een aantal exemplaren van het blad af en verspreiden dit onder hun leden. Hierdoor zou het mogelijk zijn dat de kosten zo reëel mogelijk verdeeld worden onder de secties, doch ook dat die afnemers waar geen contributiesysteem bestaat de gelegenheid hebben voor hun doelgroep exemplaren tegen een reële prijs in te kopen.

Het bestuur van de stichting zou dan verantwoordelijk zijn voor de aanmaak van het blad. Tevens dient zij de financiering van het blad te organiseren, werft zij fondsen en houdt daarmee de prijs zo laag mogelijk. De redactie bestaat in deze visie uit leden van de verschillende doelgroepen waardoor de inhoud van het blad gevarieerder wordt.

Nadeel van bovenstaande optie is echter dat dit alles buiten de N.E.V. omgaat hegeen volgens ons voorke- men moet worden. Een verdere afsplitsing en versnippering binnen entomologisch Nederland lijkt ons ong- ewens. In het verleden is aan het toenmalige N.E.V.-bestuur zowel mondeling als schriftelijk de mogelijke vorming van een onafhankelijk tijdschrift, aldan niet samen met andere groeperingen, aangekondigd. Ofschoon bovenstaande optie daarom gezien moet worden als een logisch vervolg op de uitkomst van gesprekken eerder in 1998, vinden wij dat het vernieuwde N.E.V.-bestuur alle mogelijkheden moet krijgen om met nieuwe voorstel- len te komen. Wij juichen daarom het initiatief van de huidige N.E.V.-voorzitter, De heer J. Van Tol, toe om met alle partijen in alle openheid het onderwerp van vernieuwing van de publicatiemogelijkheden te bespreken.

VERSLAG EN FAUNISTISCHE MEDEDELINGEN VAN DE NAJAARS- BIJEENKOMST VAN DE SECTIE "SNELLEN" GEHOUDEN TE LEX- MOND OP 31 OKTOBER 1998 door R.T.A. Schouten

Aanwezig zijn: mevrouw J.W. Sinnema en de heren B. van Aartsen, J.E.F. Asselbergs, K. van den Berg, G.J. Bergsma, W. Biesenbaum, L.E.J. Bot, R. Burrough, A.L. Cox, L.J. van Deventer, C. Gielis, F.J. Groenen, M. Hellers, K.J. Huisman, M.G.M. Jansen (Linden), I.A. Kaijadoe, J.C. Koster, J.H. Kuchlein, C. van Lettow, G.C. van Lettow, J.A.W. Lucas, K.N.C. Nieuwland, J. Pieterse, G. Romeijn, R.T.A. Schouten, A. Schreurs, M. van Stiphout, E. Verman del, R. de Vos, J. van Vuure, H.W. van der Wolf, J.B. Woltschrijn, P.J. Zumkehr en C. Zwakhals (ochtend).

Afwezig met kennisgeving: de heren E.J. van Nieukerken, W.O. de Prins, A.L.M. Rutten en W. Witland.
 1. De voorzitter opent de bijeenkomst. Hij verwelkomt speciaal de heer R(Reg). Burrough die voor de eerste maal aanwezig is.

2. Bestuursmededelingen en ingekomen stukken:
 A. Er hebben zich twee nieuwe leden aangemeld: de heren N(Nico). Buiten en B(Ben). van As.
 B. Er is een brief binnengekomen van de heer M. Jansen (Hoogeveen), wegens ziekte zal hij het komende jaar helaas niet aan de bijeenkomsten kunnen deelnemen.

3. Bestuursverkiezing. Er is een vacature door het aftreden van de Vos (voorzitter). Er zijn twee kandidaten: Van Deventer en Groenen.
 De heer Huisman stelt de vraag of we een voorzitter kiezen of een lid voor het bestuur dat daarna onderling bepaalt wie de voorzitter wordt. Na een korte discussie wordt gekozen voor een praktische aanpak waarbij de voorzitter rechtstreeks gekozen wordt. In eerdere verkiezingen is dit ook al eerder gebeurd.
 De kiescommissie bestaande uit Bot en Van Aartsen verzorgen de verkiezing. Het resultaat is 5 stemmen blanco, 4 voor Groenen en 24 op Van Deventer, waarmee Van Deventer tot voorzitter verkozen is.
 De secretaris bedankt de scheidende voorzitter voor al zijn werk en inzet voor de Sectie. De vergadering sluit zich hierbij aan. Ook de nieuwe voorzitter bedankt De Vos en geeft aan dat hij er naar uit ziet om zijn nieuwe taak energiek aan te pakken.

De Vos heeft nog de mededeling dat de sectie Ter Haar op 28 november zal worden opgericht. De initiatief- nemers zijn o.a. Van Aartsen, Post, Sinnema en De Vos. De leden van Ter Haar en Snellen zullen zeker voor een groot deel overlappen. Omdat het aantal weekblinden waarop activiteiten worden gepland snel vol raakt pleit

de voorzitter ervoor om de jaarlijkse excursie van de Sectie Snellen te combineren met die van de Sectie Ter Haar. De vergadering ziet in dit voorstel geen bezwaren. Wel merkt de heer Huisman op dat de excursies niet te massaal moeten worden. De Vos is het hier mee eens, bij grote aantallen deelnemers zal er op verschillende lokaties in het terrein gevangen worden. Het idee is om de eerste excursie bv. in de derde week van juni, in de Peel te houden, wellicht bij Helenaaven. Voor de voorjaarsbijeenkomst zal hierover nog een circulaire verschij-
nen.

Gielis geeft aan dat er met de Sectie Ter Haar veel parallellen zijn o.a. wat betreft de Psychidae. Hij roept eenieder op de komende tijd zoveel mogelijk gegevens en materiaal te verzamelen voor een nog te plannen speciale dag over de Psychidae. Vervolgens ontspint er zich een discussie of de Psychidae nu bij Snellen of bij Ter Haar horen. De eindconclusie is dat we een pragmatische oplossing voorstaan: de Psychidae zijn het werktelein van de Sectie Ter Haar.

N.a.v. van dit punt roept Van Vuure de deelnemers van de afgelopen excursie op om hun gegevens z.s.m. naar hem op te sturen zodat hij het verslag kan samenstellen en opsturen naar SBB.

Van Aartsen maakt een compliment aan het adres van de redactie van *Franje* voor de nog weer betere uitvoering. Hij roept op om de personen die hem hadden toegezegd om een artikel voor *Franje* klaar te maken dit ook binnenkort te doen.

I.v.m. aannaaakosten en de portokosten voor het versuren van het blad, merkt Gielis op dat de aannaaakosten-ten ongeveer f 100,- bedragen. Hij pleit ervoor om het blad ook naar buiten toe te sturen, zodat de activiteiten van de Sectie ook breder bekend worden. Van degenen die het blad tot nu toe ontvangen is slechts één persoon geen lid van de NBV, zodat de kosten tot nu toe ten laste van de Vereniging komen.

4. Mededelingen

Van den Berg. Uit een publicatie van C. Stamm blijkt dat het wassen van vanglakens met optische bleekmid-
delen in sommige gevallen slecht voor de vangsten is. Andere leden betogen naar aanleiding van deze medede-
ling dat zij deze ervaring niet hebben. Sterker nog, soms positieve ervaringen kunnen melden.

J.A.W. Lucas. Microlepidoptera in 1998.

Parectopa ononidis (Zeller). Rhoon (Z.H.), 29.v.1998, 1 ex. Volgens Kuchlein (1993) van 7 vindplaatsen bekend en gedurende de periode 1943-1993 slechts 1 keer (1 ex.) in ons land aangetroffen en wel te Goedereede. Ik bezit aanvullende exemplaren van deze soort uit dezelfde periode en wel van Kerkrade (Erenstein), 14.ix.1985 (1 ex.). De soort leeft vnl. op stakkruid (*Ononis* sp.), maar is ook wel op klaver aangetroffen. Er zijn 2 mogelijk-
heden ter verklaring van het voorkomen van de soort in Katwijk. De soort is als bewoner van het Fluviaal en Estuaria district gebonden met Katgedoorn (*Ononis repens* subsp. *spinosa*) ofwel het betreft een zwerfver uit de duinen waar voornamelijk het kruipend stakkruid (*Ononis repens* subsp. *repens*) is te vinden.

Phyllonorycter pastorella (Zeller). Deze was ook dit jaar in Rhoon aanwezig (na 1995) nl. 6.viii.1998.

Phyllocnistis saligna (Zeller). Ook deze soort werd opnieuw in Rhoon aangetroffen: 24.vi, 16.vii, 27.vii, 6.viii en 10.viii kwam de soort op de lamp. Samen met De heer Kuchlein vond ik ook mijnen: op het Brienoord-
eiland te Rotterdam.

Ancylis unculana (Haworth). Een exemplaar van Rhoon op 10.viii.1998. De soort was in Zuid-Holland alleen
in het duningebied waargenomen (Kuchlein, 1993).

Eucosma tripoliانا (Barrett). Rhoon, 10.viii.1998. De soort leeft op zeeaster. Langs de rivieren komt deze
plant vrij diep het land binnen, zodat *E. tripoliانا* hier best thuis kan horen. Uiteindelijk vond ik de soort in 1995
ook al op mijn balkon te Rotterdam en in 1993 en 1994 in 't Staelduinse Bos.

Phytodes saxicola (Vaughan). Een exemplaar in Rhoon op 18.viii.1998. Nogal ver landinwaarts voor deze
kustsoort. Wellicht een zwerfver?

Evergessis limba (Linnaeus). Kuchlein (1973) geeft voor deze soort aan: Zuid-Limburg, sinds 1972 hogerop
in Limburg en opringend tot in Gelderland. In 1998, 24.vi, te Rhoon aangetroffen en dus nieuw voor West-

Periniphila lancealis (Denis & Schiffermüller). Gevonden in Rhoon op 24.vi.1998. Is in Zuid-Holland eigenlijk alleen uit de duimzone bekend.

Dupunchelia fovealis Zeller. Ook in 1998 weer met één exemplaar te Rhoon en wel op 6.viii.1998.

K.J. Huysman toont interessante vangsten.

Aethes flagellana (Duponchel), Ouddorp (ZH), één exemplaar op licht in een telefooncел op 20.vii.1998. De tweede vondst in Ouddorp. Blijft uiterst lokaal, alleen op Goeree en Voorne.

Aethes francillana (Fabricius). Ouddorp, 20.vii.1998, één exemplaar in een telefooncел.

Spartanohis pillelana (Denis & Schiffermüller). Ouddorp, ook weer in een telefooncел op 26.vii.1998, op dezelfde plaats waar ik de vlinder in 1965 in aantal in een Robinsonval gevangen heb en sindsdien niet meer gezien is. Klaarbijzekerlijk is dit een schaarse soort.

Cnaemidophorus rhododactyla (Denis & Schiffermüller). In 1997 in Burgh-Haamstede gevangen op 28.vii. in 1998 ook in Ouddorp in een telefooncел op 3 en 6 juni. Nieuw voor Zeeland en Goeree.

Luquettia lobella (Denis & Schiffermüller). Gapinge, 5.vi.1998 één exemplaar in een lichtbak. De laatste tijd wordt de vlinder af en toe in het westen waargenomen. Nieuw voor Zeeland.

Argyresthia fundella (Fischer v Rösli). De vlinder is in 1997 in Nunspeet gevangen. Nu ook een waarneming uit Wezep. Op 20 en 31 mei werd telkens één exemplaar geklopt uit enkele geïsoleerde sparrebomen in een vochtig bosgebied.

Argyresthia thuiella (Packard). Op 21.vi.1998 werd in Wezep één exemplaar in de lichtbak aangeetroffen en op 26.vi werden diverse vlinders geklopt uit een Thuya-struik in Tongeren. Het is een sinds 1971 in ons land geïmporteerde soort die op veel plaatsen talrijk is (geweest?).

J.C. Koster. In 1990 kwam er een interessante publicatie uit van Bengtsson over de soorten van het genus *Bactra* die voorkomen in het noorden van Europa. Tevens beschreef hij hierin een nieuwe soort uit Zweden en Denemarken die hij *Bactra suedana* noemde. Naast de beschrijving van deze nieuwe soort geeft Bengtsson ook de verschillen in het uiterlijk en de mannelijke en vrouwelijke genitaliën van *Bactra lancealana* (Hübner), *B. lacteana* (Caradja), *B. furfurana* (Haworth) en *B. robustana* (Christoph).

De soorten van het geslacht *Bactra* lijken uiterlijk vaak sterk op elkaar. Verder is de voorvleugeltekening bij de meeste soorten variabel, zodat een zekere determinatie met behulp van uiterlijke kenmerken niet altijd mogelijk is. Ook de genitaliën vertonen slechts kleine verschillen. Zo is de bovengenoemde *B. lacteana* een tijd lang beschouwd als een vorm van *B. furfurana*. In de monografie van de Nederlandse Bladrollers (Bentnick & Diakonoff, 1968) wordt ze nog als een goede soort opgevoerd, maar al met de vermelding dat het mogelijk om een variëteit gaat van *B. furfurana*. Later onderzoek heeft echter aangegevoerd dat er wel degelijk, zij het kleine, verschillen zijn in de genitaliën. Dit met als gevolg dat in de vele naamlijsten die in de jaren 90 in Europa verschenen zijn, *B. lacteana* weer als een volwaardige soort wordt opgevoerd. Overigens staat buiten kijf dat ook *B. lacteana* in Nederland voorkomt (Bentnick & Diakonoff, loc. cit.). Verder bevinden zich in de collectie van het Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis diverse exemplaren van deze soort die gedeterminieerd zijn door wijlen ons medelid A. Diakonoff.

Nieuwsgierig geworden of misschien ook *Bactra suedana* tussen het Nederlandse materiaal te vinden zou zijn, heb ik eerst de exemplaren uit mijn collectie nagekeken. Hierbij voldeden twee exemplaren aan de uiterlijke beschrijving die Bengtsson geeft van deze soort. In mijn collectie bevindt zich een exemplaar uit het Zwanenwa-ter te Callantsoog dat op 20 juni 1978 overdag werd gesleept van rus (*Junco* sp.) en een ander exemplaar van dezelfde vindplaats dat op 7 augustus 1980 op licht werd gevangen. De vlinder is namelijk van de overige soorten van het geslacht te onderscheiden aan een smalle subcostale lengtestreep over de voorvleugel. Van één van de twee, een mannelijke, heb ik daarna het genitaal gecontroleerd en ook dat klopte met de beschrijving van Bengtsson. Voor de zekerheid zijn beide exemplaren daarna gecontroleerd door de Deense Tortricidenspecialist.

ons mede-Snellienid Knut Larsen. Hij bevestigde de determinatie. Na de beschrijving van de soort uit Denemarken en Zweden is de soort inmiddels ook vastgesteld in Letland, Litouwen en België (Karsholt & Razowski, 1996; De Prins, 1998).

Over de verspreiding in Nederland kan tot nu toe nog niet veel worden gemeld. Een oppervlakkige zoektocht door de collecties van Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis te Leiden en het Zoologisch Museum te Amsterdam leverde nog geen nieuwe vondsten op van deze soort. Daarom roep ik een ieder op om zijn *Bactra* materiaal eens nauwkeurig te bekijken op bovengenoemde kenmerken van *B. suedana*. Het ligt in het voornemen om de determinatie en verspreiding van het hele genus *Bactra* in één van de aankomende jaartijsten te behandelen. Aangezien het hier gaat om een zeer groot aantal exemplaren zal dit onderzoek vrij veel tijd vergen. Daarom staat het nog niet vast of de resultaten ervan al in de jaartijst van 1997 zullen worden gepubliceerd.

Literatuur:

Bengtsson, B. A., 1990. Description of *Bactra suedana* sp. n. And notes on the Nordic species of *Bactra* Stephens (Lepidoptera: Tortricidae). - *Entomologica Scandinavica* 20: 478-488.

Bentink, G.A. & Diakonoff, A., 1968. De Nederlandse Bladrollers (Tortricidae). - *Monografieën van de Nederlandse Entomologische Vereniging* 3: 1-201.

Karsholt, O. & Razowski, J., 1996. *The Lepidoptera of Europe. A Distributional Checklist*: 1-380. Apollo Books, Stenstrup.

Prins, W. de, 1998. Catalogue of the Lepidoptera of Belgium. - *Studiedocumenten van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen* 92: 236.

K.N. Nieuwland. Scythriden in Noordhollandse duinen.

Doordat ik in de jaren 1972 t/m 1992 veel verzameld heb in Frankrijk en Duitsland heb ik speciale belangstelling voor Scythris-soorten gekregen. In de Nederlandse duinen zijn vooral voor de Scythriden kennelijk geschikte biotopen aanwezig. Van de 14 in Nederland aangetroffen Scythris-soorten zijn er volgens de kaartjes in Kuchlein's "De kleine vlinders" (1992) ooit 7 soorten gevonden in de duinen van de kuststrook. In de duinen van Noord-Holland boven het Noordzeekanaal zijn er 4 soorten (*S. cicadella* Z., *S. empvella* K. & N. (1 ex.), *S. picapennis* Hw. en *S. erivorella* R., de laatste ook door mij gekweekt) aangegeven, waarvan er slechts een (*S. cicadella* Z.) is aangegeven in de PWN-duinen.

Zumkehr vermeldt in de PWN-publicatie "De Lepidoptera van het Noordhollands duinreservaat" (1995) nieuwe vangsten van Scythriden in 1993: *S. picapennis* Hw., *S. cicadella* Z., en *S. knochella* F. (1 ex.).

Ik was benieuwd of ik de aanwezigheid van deze soorten in de voor mij toegankelijke gebieden kon bevestigen. Daartoe heb ik in 1997 in de Waterleidingduinen van Noord-Holland op tientallen plaatsen gesleept bij windstil en zonnig weer.

De door Zumkehr gemelde soorten heb ik alle in de Wimmenumer duinen kunnen vangen en op generaal gedetermineerd: *S. picapennis*, *S. cicadella* en *S. knochella*. Als grote verrassing ving ik op 19 juli nog 2 exemplaren van *Scythris sicella* Z., een kleine soort en nieuw voor de PWN-duinen!

De heer L.E.J. Bot. Fouten in de afbeeldingen in De Nederlandse Bladrollers (Tortricidae) door G.A. Graaf Bentinck en A. Diakonoff (1968):

- Plaat 6, arb. 6 en 9: Geen *Cnephasia longana*, maar een *Tortricodes alternella*.
- arb. 7: Vast geen *Cnephasia virgureana* (tegenwoordig *C. asseclana*), vooral op grond van de smalle vleugel. Om dezelfde reden lijkt ook arb. 8 mij geen *C. asseclana* (misschien verwisseling met arb. 11?).
- arb. 12: Kuchlein (1993) merkt al op dat de afgebeelde vlinder aan *C. communana* doet denken. arb. 13 en 14: Kuchlein (1993) stelt dat de afgebeelde vlinders vrijwel zeker niet *C. communana* zijn. Op grond van de vleugelbreedte zou arb. 13 *C. asseclana* kunnen zijn.
- Plaat 7, arb. 2: Dit betreft zeer waarschijnlijk *C. asseclana*.
- Plaat 8, arb. 4 en 5: Betreft niet *Acleris sparsana*, maar *A. rhombana* (Kuchlein 1993).
- arb. 12: Vermoedelijk niet *Acleris quercinana* (Kuchlein 1993).
- Plaat 20, arb. 11: Niet *Epinotia immundana*, maar waarschijnlijk *E. tetraneurana*.
- Plaat 21, arb. 12: Niet *Epinotia tetraneurana*, maar *Epinotia immundana*.
- Plaat 24, arb. 2 en 3: Deze zijn verwisseld.
- arb. 13: Dit is niet *Endothenia*, maar *E. pullana*.

Plaat 40, arb. 48b en c.: Niet *Cnephastia incertana*, maar waarschijnlijjk *C. assectana*.
 Plaat 43, arb. 60a: Het afgebeelde genitaal is niet van het van *A. rhombana* maar van *A. comariana* (Kuchlein, 1993).
 Plaat 45, arb. 66a: Niet het genitaal van *A. schalleriana*, maar van *A. laterana*.
 Plaat 78, arb. 200a: Niet het genitaal van *Epinotia immundana*, maar van *E. tetraquetrana*.
 Plaat 90, arb. 245a-c: Genitalen niet van *E. ustulana*, maar van *E. pullana*.

Bovenstaande opmerkingen zijn voor een deel overgenomen uit "De kleine vlinders" (Kuchlein, 1993).

Tevens plaatsig Bot opmerkingen n.a.v. de notulen van 14 maart 1998.
Phyllonorycter leucograpella is niet als eerste door mij in Friesland waargenomen, maar door de heer Kuchlein.
P. leucograpella is wel het meest bekend van Vuurdoorn (*Pyracantha coccinea*), waarop zij massaal voorkomen. Overigens vond ik in maart 1998 na veel zoeken één beginmijnste met een dode rups op een Vuurdoorn te Hoom op Terschelling.

Verder meldt hij opmerkelijke Microlepidoptera van Terschelling in 1997 en 1998. Dit najaar vond ik bij West-Terschelling op enkele verwilderde appelbomen tientallen mijnen van *Bohemania putversella*. In "De kleine Vlinders" staan 10 vindplaatsen van deze nepiculide vernield, 2 in Zuid-Limburg, de rest in de westelijke helft van het land. De 2 noordelijkste liggen op Texel, maar nu kan Terschelling dus worden toegevoegd.

In dezelfde omgeving trof ik op peren de mijnen aan van *Stigmella minuscula*, een wat minder zeldzame soort, maar op Terschelling nog niet met zekerheid vastgesteld. Uit een van de mijnen kwam op 11 september een heldergeroen rupsje, dat op 12 september verpopt was. Dit klopt met de boeken, die aangeven dat de rupsen-tijd begin september eindigt. Een andere soort die op peer gevonden kan worden en die eveneens een heldergeroene rups heeft, is *Stigmella oxyacanthella*, maar daarvan beginnen de rupsen in september pas. De Hazelaar is op Terschelling niet bepaald verbreid. In Formeuran vond ik ooit de mijnen van *Stigmella microherella* en *S. floslactella* op 2 kleine struiken, die later bleken te zijn gerooid. Langs de badweg van Paal 8 staat nog wel een aantal struiken, waarop alleen *S. microherella* eens gevonden is. Vorig jaar vonden wij ineens mijnen van *Parornix devonella* en dit jaar konden daaraan worden toegevoegd *Phyllonorycter coryli* en *Phyllonorycter micelli*, een ware invasie! Alle drie de soorten waren voorheen nog niet op het eiland gevonden.

H.W. van der Wolf. Opsporing verzocht.

Eulamprotes phaeella Heckford & Langmaid, 1988 (Gelechiidae) werd beschreven uit Z. Engeland. Inmiddels is de soort ook bekend uit Ierland, Schotland, Denemarken en Zweden. Als vlieglijden worden juni en august/september opgegeven. Het is heel goed mogelijk dat de soort ook in Nederland voorkomt. Het is daarom raadzaam om eens kritisch onze verzamelingen na te kijken. In Engeland vond men exemplaren van *E. phaeella* in series van *E. unicolorella* Dup. en *E. atrella* D. & S. Ook *Apraoverna anthyllidella* Hb. komt in aanmerking. Uiterlijk lijken de families *Eulamprotes* en *Apraoverna* op elkaar, ook al door de splitse achtervleugels; *Eulamprotes* heeft gekamde sprieten, *Apraoverna* gladde. Voor afbeeldingen van imago's en genitalen, beschrijvingen en verdere gegevens zie:

Heckford, R.J. & Langmaid, J.R., 1988. *Eulamprotes phaeella* sp. n. (Lepidoptera: Gelechiidae) in the British Isles. - *Entomologist's Gazette* 39: 1-11.
 Heckford, R.J., 1990. Further records of *Eulamprotes phaeella* Heckford & Langmaid (Lepidoptera: Gelechiidae). - *Entomologist's Gazette* 41: 87-88.

Jansen toont een serie dia's die gemaakt zijn in Nederland, Engeland en Frankrijk van opnamen van zowel het landschap, voedselplanten en rupsen.

Drie rupsen van *Scrobipalpa artemisiella* (Tretschke) werden in mei 1998 gevonden op *Thymus pulegioides* nabij Egmond in de Wimmenummer duinen. Twee rupsen waren donker gekleurd, met vijf grijsbruine lijnen die tevens wat rood gekleurd zijn. Dit komt overeen met de beschrijving van Hering (1957). Een rups was tamelijk egaal groen gekleurd en die kwam overeen met de beschrijvingen van Stainton (1865), Spuler (1910), Snelten (1882) en Meyrick (1928). Heckford (1995) vond dezelfde vershillen in kleur. De rupsen werden uitgekweekt en leverden de vlinders op 31.vi.1998.

In september 1997 werd samen met de heer Bot een bezoek gebracht aan de Boschplaat op Terschelling. Daarbij werden de zakken gevonden van *Coleophora adspersella* Benander.
 In juli 1996 werd een bezoek gebracht aan Marsaal, een stadje in Lotharingen (Frankrijk) russen Metz en

Strasbourg, waar naast de stadswallen een gebied is te vinden met zoutminnende planten als *Aster tripolium* (zeeaster), *Salicornia* spec. (zeekraal) en *Triglochin maritima* (schorrezoentgras). Ook de constante begeleidende soorten als *Atriplex prostrata* (spiesmelde) en *Festuca rubra* (rood zwenkgras) ontbraken niet. Het terrein is ongeveer 200 meter lang en 40 meter breed. In het verleden zijn door Courtois diverse soorten halofiele lepidop-tera gemeld waaronder *Scrobipalpa salinella* (Zeller) (Courtois, 1988). Rupsen van deze soort zouden massaal op de zeeasters gevonden zijn en nauwelijks op zeekraal. De laatste melding hiervan dateert van Bankes (1894). Daarna is deze vondst nooit bevestigd. Tijdens het bezoek aan het terrein bleek echter al gauw dat de zeeaster wel was aangetast. Later bleek dat Heckford (1997) in 1996 wel rupsen van *S. salinella* op het blad van zeeaster had gevonden evenals poppen in dode stengels waarmee de oude melding van een eeuw geleden alsnog bevestigd werd.

In september 1998 werd een bezoek aan enkele engelse schorren gebracht, eerst samen met Dr. J. Langmaid in de omgeving van Southampton en Portsmouth en daarna met M. Parsons aan enkele gebieden in Kent. Het belangrijkste landschapppelijke verschil met de meeste van onze gebieden is de afwezigheid van dijken. Botanisch verschillen deze gebieden onder meer door het frequente optreden van niet in Nederland voorkomende soorten als *Inula crithmoides* en *Suaeda frutescens* en het veelvuldig optreden van bij ons zeldzame planten als *Critillum maritimum* (zeevenkel) en *Ulex* (Gaspeldoorn). Daarnaast werd de schildluis *Orthesia urticae* (Linnaeus) op enkele plaatsen massaal aangetroffen, welke laatste soort eveneens een aanwijzing vormt voor het gemiddeld warmere klimaat. Zowel in Midden- en Noord-Engeland als in Nederland wordt deze soort nauwelijks gevonden. Ten noorden van Portsmouth, langs de spoorlijn nabij Hilsa, werd in een gevarieerd bosachtig terrein een veelheid aan soorten gevonden, waaronder mijnen van *Acrolepta autumnitella* Curtis op *Solanum dulcamara*, *Chrysoesthia sexguttella* (Thunberg) op *Chenopodium album*, de trekvlinder *Cochylis molluciana* Zeller op *Picris echinoides* (dubbelkelk), *Monochroa moyses* Uffen op *Boboschoenus maritimus* (zeebies), *Cosmopterix scirvialia* Zeller en een adult van *Scrobipalpa instabilis*.

Op Hayling Island werd een drietal terreinen bezocht: Gunner Point, waar de kust heel geleidelijk overgaat in het schor dat vanwege zijn gevarieerde flora enigszins doet denken aan de Kwadehoek. Daar werden de rupsen gevonden van onder meer *Bucculatrix maritima*, *Acrolepta autumnitella* en *Goniodoma limonella* (Stainton) op hun voedseplanten. *Coleophora salinella* Stainton en *C. adpersella* Benander werden gevonden op *Atriplex littoralis*, *C. devilla* Zeller en *C. aesiariella* Bradley op *Suaeda maritima* en *C. arviplicis* Meyrick op *Salicornia* en *Suaeda maritima*. *Scrobipalpa nitentella* (Fuchs) werd aangetroffen op *Suaeda maritima*. *Atriplex littoralis*, *A. porulacoides* en *A. prostrata* en op *Suaeda maritima* werden een pop van *Autographa gamma* (Linnaeus) (uitgekweekt) en een rups van *Lacanobia oleracea* (Linnaeus) gevonden.

Het tweede gebied op Hayling Island is Sandy Point dat erg gevarieerd is maar veel meer sporen vertoont van menselijk ingrijpen en van recente bewoning. Het is deels met dunzand overstoven, maar sommige delen van het terrein zijn vochtig en hebben het karakter van een natte duinvallei. Het gebied ligt deels achter een zeekering. Er werden onder meer een adult van *Aspiates ochrea* (Rossi) en mijnen van *Monochroa moyses* op *Boboschoenus maritimus* gevonden.

Het derde gebied was een schor ten noorden van Nornney. Ook hier werden de rupsen van *Bucculatrix maritima*, *Goniodoma limonella*, *Coleophora arviplicis*, *C. salinella* en *Scrobipalpa nitentella* aangetroffen. Nabij Bursledon is, langs de Hamble, een landschapppelijk fraai schor met een vrij abrupte overgang naar bos maar dat qua soortrijkdom enigszins tegenvalt. *Bucculatrix maritima*, *Coleophora adpersella* en *Scrobipalpa nitentella*.

Het Bury Salt Marsh is gelegen in het estuarium van de rivier de Test. Dit terrein werd tesamen met de beheerder bezocht en is gelegen tegenover de haven van Southampton. Het is een estuarie schor dat abrupt overgaat in een oud eiken-berkenbos. Zoals doorgaans het geval is met dergelijke gebieden was het aantal aange troffen bijzondere soorten gering en werden van de halofiele soorten alleen rupsen van *Eucosma tripoliana* (Barrett) op *Aster tripolium*, *Coleophora arviplicis* op *Suaeda maritima*, *Eupithecia centaureata* en *Bucculatrix maritima* op *Aster tripolium* aangetroffen.

Het schor nabij Nagden, Faversham, is gelegen langs een stroompje dat uitkomt op de Swale. Het bezit een wisselende, maar gemiddeld heel flauwe, helling naar het omliggende cultuurland. Het schor vertoont mozaïek-vegetatie met allerlei overgangen van zout naar zoet waardoor de condities zijn geschikt voor niet alleen een soortenrijke vegetatie, maar vanwege de vele refugie, ook een soortenrijke entomofauna. Het is daarom verklaarbaar dat dit terrein zeldzame soorten herbergt die elders niet te vinden zijn. Het schor is een van de weinige vindplaatsen in Engeland van *Coleophora lamosyridella* Fuchs die in West-Europa tot voor kort alleen bekend was van niet halofiele terreinen zoals de Rijnvallei. Meerdere zakjes werden gevonden op de bladeren van de zeeaster. In het verleden werd op dit schor ook *Malacastroma castrensis* gevonden. Langs het schor werden mijnen gevonden van *Lebena micalis* (Mann) op *Pulicaria dysenterica* (heelblaadjes), een trekvlinder die pas

vrij recent in Engeland wordt gevonden en behoort tot de Choreutidae. Dungeness-marsh heeft als gevolg van de dikke laag rokketen een vrijwel boomloos landschap dat af en toe onderbroken wordt door een enkel vissershuisje of een boerderij. Langs een klein meertje, gelegen in de buurt van de kerncentrale groeien een paar struiken *Suaeda frutescens*. Dit is de voedselplant van *Scrobipalpa suaedella* maar ook *S. niementella* kan zich op deze plant ontwikkelen. Kleine *Scrobipalpa*-achtige rupsen werden tussen en in de blaadjes gevonden.

Literatuur:

- Banks, E.R., 1894. *Lina instabilis*, Dgl., and its nearest British Allies. - The Entomologist's Monthly Magazine ne 30: 80-83; 125-128; 188-194.
- Courtois, J.H., 1988. *Scrobipalpa salinella* Zeller, espèce nouvelle pour la Lorraine (Lep., Gelechiidae). - Alexander 14: 234-238.
- Hectorford, R.J., 1995. *Scrobipalpa artemisiella* (Tretschke) (Lep.: Gelechiidae), a larval description. - Entomologist's Record 107: 38.
- Hectorford, R.J., 1997. Dead stems of *Aster tripolium* L. - pupation sites for *Coleophora arviplicis* (Meyrick) and *Scrobipalpa salinella* (Zeller) (Lepidoptera: Coleophoridae). - Entomologist's Gazette 48: 106.
- Hering, M., 1957. *Bestimmungstabellen der Blattminen von Europa*. Band 1-2: 1185 pp.; 3: 221 pp. - Junk, s-Gravenhage.
- Meyrick, E., 1928. *A revised handbook of British Lepidoptera*. vi + 914 pp. - Watkins & Doncaster, London.
- Snellen, P.C.T., 1882. *De vlinders van Nederland*: 1196 pp., 14 pls. - Brill, Leiden.
- Spuler, A., 1910. *Die Schmetterlinge Europas, Kleinschmetterlinge*. 523 pp. + 10 Tafeln. - Stuttgart.
- Stainton, H.T., 1865. The Natural History of the Tineina Vol. IX. (1): 276 pp., 8 pls. - London.

CORRECTIE OP NOMENCLATUUR door C. Gielis

Bij de voorbereiding van de mededeling over de synoniemen van vedermotten (Pterophoridae), van Suriname, beschreven door D. Makhan (1994), is een storende fout opgetreden. Tijdens de voorbereiding van de mededeling in Entomologische Berichten (Gielis, 1997) werden van de genitaal-preparaten foto's gemaakt. Bij de verwerking van deze foto's is een fout ontstaan, die ik pas zeer recent ontdekt heb. Het betreft de opnames van *Megalorhipida rishwani* Makhan, 1994. De hierdoor gemelde synonymie is derhalve niet juist en wordt bij deze gecorrigeerd. Helaas is de door Makhan beschreven soort toch een synoniem, doch van een andere bekende vedermot:

Sphenarches anisodactyla (Walker, 1864).

Synoniemen:

- Sphenarches caffer*. - Fletcher, 1909 (not Zeller, 1852).
- Pterophorus diffusalis* Walker, 1864.
- Oxyptilus direptalis* Walker, 1864 [part].
- Sphenarches synophrys* Meyrick, 1886.
- Allicta vilis*. - Matsumura, 1905 (not Butler, 1881).
- Sphenarches chroesus* Strand, 1913.
- Pselnophorus dolichos* Matsumura, 1931.
- Megalorhipida rishwani* Makhan, 1994. Syn. nov.

Literatuur:

- Gielis, C., 1997. Neotropical Pterophoridae 15: new synonymys (Lepidoptera). - Ent. Ber., Amst. 57: 43.
- Makhan, D., 1994. Two new Pterophoridae from Surinam. - SHILAP, Madrid 22: 353-355.

HET KWEKEN VAN MICROLEPIDOPTERA door J.C. Kosters

Alweer een aantal jaren geleden kreeg ik een interessante publicatie onder ogen over het voorkomen van rupsen in nesten van vogels, zoogdieren, wespen, mieren, e.d. Het betrof een artikel van G. Petersen uit 1964: Zur Erforschung der Kleinschmetterlingsfauna in Nestern von Vögeln, Säugern und sozialen Hymenopteren. Entomologische Berichte (Berlin): 77-80. Hierin vermeldt de auteur het voorkomen van rupsen van Phycitidae, Pyralidae, Oecophoridae en Tineidae in de nesten van vogels, zoogdieren, mieren en sociale wespen. Het artikel maakte mij dermate enthousiast dat ik ook een poging wilde wagen om micro's uit oude vogelnesten te kweken. Liefst gelijk groot aanpakken en niet met een enkel vogelnestje; maar het probleem was, hoe kom je

aan voldoende kweekmateriaal, ofwel oude vogelnesten. Het geluk was met mij, ik ontmoette op één van mijn vangtochten in Lösser een lid van de plaatselijke vogelwerkgroep. Na hem het probleem uitgelegd te hebben, zegde hij mij zijn volledige medewerking toe bij het verzamelen van oud nestmateriaal. Deze vogelwerkgroep had namelijk tientallen nestkasten geplaatst in de Duivelshof. Dit is een fraai handgoed tussen Lösser en De Lutte, inmiddels bij een aantal leden van de sectie "Snellen" bekend van onze zomercursus in Twente in 1994. In de herfst van 1985 kreeg ik een telefoontje van mijn man van deze vogelwerkgroep dat ze twee vuilniszakken vol nestmateriaal voor mij hadden klaar staan en of dit voldoende was. Nou dat dacht ik wel, daar kon ik goed mee aan de slag. Het materiaal bestond voornamelijk uit oude nesten van diverse mezensoorten. Ze hadden ze niet voor mij op de juiste soort van gastheer gesorteerd. Bij het ophalen van de zakken bleek dat er al heel wat rupsjes te zien waren. Het nestmateriaal verdeelde ik over een vijftal stalen kisten. In de dekseis boorde ik een tweetail gaten per kist waarin ik glazen buisjes stak. Simpel ervan uitgaande dat de uitgekomen vlinders naar het licht zouden komen.

Nu is het bekend dat er in oude vogelnesten niet alleen rupsen van micro's te vinden zijn, maar ook kevers, mijten en vooral vlooiën! Deze laatste waren hier ook in enorme aantallen aanwezig. Het zijn grote zwarte vlooiën, veel groter dan die van de hond. Aangezien ik vaak genoeg mijn hand in een nestkastje had gestoken en die zwart van de vlooiën was als ik hem terugtrok, was dit voor mij niet nieuw. Gebeten werd ik echter nooit, dus ik ging er van uit dat ze mensensbloed niet lustten. Hierin vergiste ik mij deertlijk. Na de kisten met hun inhoud in het voorjaar in de tuin op een schaduwrijke plek te hebben geïnstalleerd, werden deze ledere morgen door mij geïnspecteerd op de eventueel uitgekomen vlinders. Spoedig kwamen er klachten van mijn vrouw en van de overige huisgenoten dat ze overal hevig jeukende bulten kregen. Al snel werd de link geleegd dat dit wel eens afkomstig kon zijn van de kweken in de tuin en dat ik de vlooiën mee naar binnen bracht. Hoewel ik dit aanvankelijk in alle toonaarden ontkende met het verhaal dat vogelvlooiën nooit mensen beten, begon ik toch ook te twijfelen. Die twijfel sloeg om in zekerheid toen ik zelf ook een aantal van deze jeukende bulten kreeg. Ontkennen had toen geen zin meer. Mijn vrouw eiste dat ik het hele spul wegdeed op straffe van ontzegging van de toegang tot ons huis. Er zat voor mij niets anders op dan de kweek weg te doen. De kweek vernietigen ging me echter teveel aan het hart. Het hele spul werd toen verhuisd naar het Zwannenwater en in een open schuur geplaatst, bestemd voor landbouwwerktuigen. Inmiddels begonnen de vlinders ook uit te komen, niet alle exemplaren echter kropen omhoog de glazen buisjes in. Het bleef dus noodzakelijk om ook de kisten te openen om zo de resterende vlinders te vangen. Inmiddels had ik een heilig ontzag gekregen voor de vlooiën en nam ik geen halve maatregelen. Geheel gehuld in reggenpak met capuchon en rubberlaarzen, de mouwen en broekspijpen dichtgeplakt met tape, inspecteerde ik mijn kweken. Ik droeg nog net geen gasmasker. Het is maar goed dat niemand me zo bezig zag, want de schijn zou snel zijn geweest dat er clandestien met gevaarlijke chemicaliën of nucleair materiaal werd gewerkt.

Nu de uitslag van al deze moeite. Aan de hand van de zeer vele rupsen, die ik door het nestmateriaal had zien kruijen, waren mijn verwachtingen hoog gespannen. Deze werden beloond voor wat betreft de aantallen vlinders die te voorschijn kwamen. In de maand juni verschenen er tientallen exemplaren van *Endrosis sarcitrella* L., nou niet direct een soort waar ik reikhalzend naar uitgekoken had. Op 15 juni kwamen twee imiden uit de pop van de soort *Monopis laevigata* D. & Schiff. en verder verscheen er op 15 juli één exemplaar van *Hofmannophila pseudospretella* St. Persoonlijk had ik gehoopt en ook gerekend op meer exemplaren en soorten van de familie Tineidae, maar helaas. Misschien zijn die toch meer te vinden in afvalstoffen van dierlijke herkomst. Voor degenen die dit ook eens willen proberen, is dit verhaal een waarschuwing om de vlooiën niet te onderschatten. Ook al heeft men zelf geen last, je neemt ze ongemerkt mee in je kleding en anderen uit je omgeving met "lekkerder" bloed merken het dan al snel en zullen je dat niet in dank athenen. Ook de huiselijke vrede kan hier ernstig door verstoord raken, neemt u dat gerust van mij aan.

Scythris limbella (Fabricius, 1775) door F. Groenen

Op 20 mei 1998 ving ik in mijn tuin een copulerend paartje van *Scythris limbella* F.. Het is een bruinzwart gekleurd vlinderje. Het mannetje heeft in de basale helft van de voorvleugel een witte tekening. Vanuit de basis van de vleugel loopt een witte band over de vleugelvouw naar de buitenrand. Deze band is met drie tot vier witte vlekken verbonden met het dorsum. Het vrouwtje is over het algemeen donkerder van kleur en het abdomen heeft een geel uiteinde. De vlinder is uit Nederland van een aantal vindplaatsen, in het zuiden en het midden van het land, bekend en is altijd in lage aantallen waargenomen.

Volgens de literatuur vliegt de vlinder van juni tot en met augustus, met zijn top-vliegtijd van eind juli tot begin augustus. Het verspreidingsgebied omvat het gehele West- en Centraal-Palaarctische en Nearctische gebied. In Zuid-Europa vliegt de vlinder in twee tot drie generaties, in het noorden vliegt hij in een generatie. Het vrouwtje legt haar eieren op *Chenopodium* sp. en *Atriplex* sp. (ganzevoet en melde). De rups kan gevonden worden van april tot augustus. Hij vreet gaten in het blad en van de bloemen en de bloemknoppen. De

rupsen spinnen gezamenlijk een los gesponnen web. Volgens de literatuur overwintert de rups, maar hierover bestaat geen zekerheid. De voedselplanten van de rups moeten op een warme plaats in de zon staan. De planten groeien tegen de zuidzijde van een rotswandje of muurtje. In mijn tuin stonden enkele *Chenopodium*-planten tegen de zuidmuur van een schuurtje.

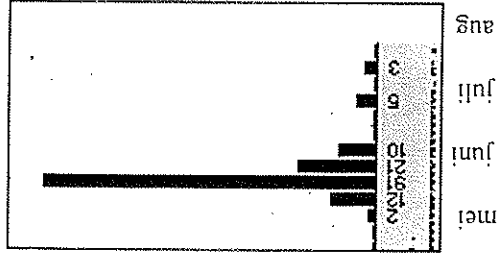
De eerste vangst in mijn tuin, dateert van 4 juni 1996. In het voorjaar van 1998 heb ik de vlinder weer waargenomen. Een paarje zat tegen de zuidmuur van mijn schuurtje in de buurt van zijn waardplant *Chenopodium album*. Tot mijn vakantie, begin augustus, heb ik regelmatig waarnemingen gedaan, en na mijn vakantie, half augustus heb ik de waarnemingen nog enige tijd herwat.

De vlinders kon ik gemakkelijk waarnemen. Ze verschenen in de namiddag tot de nacht en verzamelden zich altijd op dezelfde plaats op het muurtje. Een keer heb ik een bloem bezoekende vlinder waargenomen op *Achillea millefolium* (Duizendblad). De grootste aantallen heb ik waargenomen van juni tot juli. In mijn tuin was de topvliegtijd een maand vroeger dan in de literatuur is opgegeven.

Het aantal waargenomen vlinders varieerde per avond, van 0 tot 14, totaal heb ik 144 vlinders geteld. De vlinders verzamelden zich in de late middag en de vroege avond steeds op dezelfde plaats en waren voortdurend, uren achter elkaar, aan het copuleren. De grootte van de waarnemingsplek is ongeveer 2 m².

De eerste rupsen verschenen in begin juni. In een web zaten 5 - 8 rupsen. In dit web hadden de rupsen ieder een eigen cocoon waarin zij zich terug kunnen trekken. Op een plant bevonden zich meerdere spinsels. Deze spinsels zitten in de groeipunten van de zijtakken en hoofdstam van de plant. Na half augustus heb ik geen rupsen meer waargenomen. Een speurtocht naar de rupsen of poppen heeft niets opgeleverd. Ik vermoed dat de rupsen of poppen in mijn schuurtje of in de grond overwinteren. Op de plant zelf heb ik geen rupsen of poppen gevonden.

Scythris limbella Fabr.: aantal exemplaren per decade in 1998.

Literatuur:
 Bengtsson, B.A., 1997. Scytridae. Microlepidoptera of Europe, vol. 2; 1-301.- Apollo Books, Stenstrup, DK.
 Karsholt, O. & Razowski, J., 1996. The Lepidoptera of Europe. A distributional checklist. 1-380.- Apollo Books, Stenstrup, DK.
 Kuchlein, J.H., 1993. De Kleine Vlinders. 1-715.- Pudoc, Wageningen, NL.

INTERESSANTE VANGSTEN OP NOORD-BEVELAND IN 1997

door J. van Vuure

Vanaf 1978 verzamel ik micro's op Noord-Beveland. In mijn tuin aan de rand van het dorp Kortgene, niet ver van het Veersemeer, brandt in de nachtelijke uren altijd een lichtval; in principe van maart tot november, ook bij regen en wind. Daarnaast bezoek ik regelmatig de Schootsman en De Goudplaat, twee natuurgebieden op het voormalige eiland, die zijn ontstaan, c.q. aangelegd op de in het kader van de Delta-werken drooggevallen zandplaten in de voormalige zee-arm het Veerse gat. Tijdens de Snellen-excursie in 1998 heeft een aantal leden van onze sectie kunnen constateren hoe interessant deze gebieden zijn voor de (micro-)lepidopteroloog. Hoewel ik dus al zo'n 20 jaar intensief speur en vang, kom ik elk jaar weer soorten tegen die ik daarvoor nog niet eerder had ontdekt. Dat was ook in 1997 het geval. De resultaten laat ik hieronder volgen; het betreft soorten die nieuw zijn voor Zeeland/Noord-Beveland, dan wel in het gehele land een geringe en lokale spreiding hebben. Voor een deel werden deze exemplaren reeds geooid op de najaarsvergadering in 1997.

Nemapogon wolffella Karsholt en Nielsen.
 Op 11 juni, 26 juni en 27 juli 1997 ving ik telkens 1 exemplaar op de Schootsman/Wissenkerke. Het jaar daarvoor vond ik deze soort voor het eerst op de Goudplaat/Kamperland. Nu dus een tweede vindplaats op Noord-Beveland. Het betreft mannetjes waarvan ik voor de zekerheid een preparaat maakte. Pelham-Clinton (1985) geeft de afbeeldingen. Voor zekere determinatie van min of meer afgevlagen exemplaren is een preparaat met noodzakelijk om deze soort te onderscheiden van de op Noord-Beveland zeer algemeen voorkomende *N.*

cloacella (Haworth) en de iets minder gewone *N. granella* (Linnaeus). *N. wofffella* is sinds 1986 uit ons land bekend van slechts drie vindplaatsen (Kuchlein 1993). Zoals bij de andere soorten uit dit genus, heeft de rups van schimmels en dood organisch plantaardig materiaal.

Parornix devonella (Stainton).

Deze gewone soort ving ik niet eerder op Noord-Beveland. Nu een mannelijk exemplaar op 27 mei 1997 op licht te Kortgene. Determinatie aan de hand van een preparaat met zekerheid te kunnen onderscheiden van *P. anglicella*, *P. betulae* en *P. scoticella*, die ik wel eerder op Noord-Beveland had gevangen.

Een vrij algemeen voorkomende soort is in het zuidwesten schars. Op 4 juni 1997 ving ik twee exemplaren (Duponchel). Deze aan elk gebonden soort is in het zuidwesten schars. Op 4 juni 1997 ving ik twee exemplaren te Kortgene door ze overdag uit de voesepiant te verjagen. Daarvoor slechts één exemplaar in 1993 eveneens te Kortgene.

Ook *Phyllonorycter muellerella* (Zeller) is in het zuidwesten schars (Kuchlein 1993). Deze eveneens aan elk gebonden soort ving ik eerder te Kamperland in 1993 en 1994, telkens slechts één exemplaar. In 1997 ving ik 2 exemplaren op licht te Kortgene op 4 juni.

Op 3 augustus 1997 ving ik een afgevoegen *Phyllonorycter* sp. in de val te Kortgene. Gelukkig een mannelijk; het maken van een duidelijk genitaal-preparaat daarvan gaat mij heel wat makkelijker af dan dat van een vrouwje. Ik twijfelde tussen *cerastocollella* en *spinticollella*, omdat de genitalia van deze soorten slechts subtiel verschillen vertonen. Vooral snog houd ik het op *P. spinticollella* (Zeller) vanwege de relatief brede valven en de plaatsing van de doorn daarop. Zie de beschrijving en afbeelding bij Emmet e.a. (1985). Ook de vliegtijd van dit exemplaar komt beter overeen met die van *spinticollella* dan met die van *cerastocollella*, zoals deze door Kuchlein (1993) voor ons land worden gegeven. Overigens is de vindplaats in Zeeland opvallend, dat geldt voor beide soorten.

Bedellia somnulentella (Zeller).

Van deze aan Winde gebonden soort, die in het gehele land betrekkelijk schars is, ving ik op 22 mei 1997 een exemplaar in de lichtval te Kortgene. Eerdere vangsten aldaar in 1994 en 1996 werden gedaan in augustus. Deze vroege vangst betreft ongetwijfeld een exemplaar dat heeft overwinterd. Daarnaast doet de soort zijn naam eer aan. Kuchlein (1993) vermeldt zo'n vroege vliegtijd niet.

Aithya mouffetella (Linnaeus).

Deze soort had ik nog niet eerder op Noord-Beveland gevangen, hoewel hij bekend is uit Zeeland. Nu op 21 juli 1997 een exemplaar (mannetje, genitaal-preparaat) in de val te Kortgene.

Pexicopia malvella (Hübner).

Op 6 augustus 1997 een vrouwelijk exemplaar van deze schaarse soort in de lichtval te Kortgene. De soort is slechts van vier vindplaatsen bekend (Huisman 1995). De rups leeft op Echte heemst (*Athysa officinalis*) (Kuchlein 1993). Dat is een vrij zeldzame plant in het Delta-gebied (Heukels 1983). Meer waarschuwing is dat de gecultiveerde stokroos als voedselplant dient, zoals Emmet (1979) vermeldt. Het meest voor de hand ligt Kaasjeskruid (*Malva* sp.), genoemd door Huisman (1995). Het is de plant waar de soort zijn naam aan ontleent en die door Spuler (1910/1983) reeds werd genoemd. Kaasjeskruid is in Zeeland vrij algemeen.

De vroegste vangst in 1997 was een exemplaar van *Acleris crisiana* (Denis en Schiffmüller) in de lichtval te Kortgene op 8 maart. Het betreft een mannetje waarvan een genitaal-preparaat werd gemaakt. Zie voor een bespreking van de verschillen tussen deze soort en *A. hastiana* Huisman (1995) die de eerste vangst van *A. crisiana* in ons land door J. Lucas in 1992 vermeldt.

Angylis apicella (Denis en Schiffmüller)

trof ik op 15 mei 1997 aan in de val te Kortgene. De rups leeft onder andere op Sporkehout, Wegendoorn, Liguster en Kornouffe. De soort is schaars in het zuidwesten van ons land. Waarschijnlijk de eerste vondst in Zeeland.

Een andere interessante bladroller is *Celypha rosaceana* (Schläger). Hiervan kwam op 13 augustus 1997 een exemplaar in de val te Kortgene. Eerdere vangsten op dezelfde plaats in 1993 en 1996. Het aantal vindplaatsen van deze soort die sinds 1967 in ons land wordt gevangen, neemt toe (Huisman 1996).

In een ruderaal vegetatie met Heeblaadjes (*Pulicaria dysenterica*) langs de haven van Kortgene ving ik op 1, 4 en 11 juli 1997 telkens één exemplaar van *Trachysmia inopiana* (Haworth). De soort is nog niet van veel plaatsen in Zeeland bekend, hoewel deze voedselplant op vrij veel plaatsen in de provincie voorkomt.

Cochylidia ruficollis (Curtis)

ving ik voor het eerst in Zeeland in 1996 op de Goudplaat/Kamperland. Ook in 1997 was de soort present en wel op een tweede vindplaats, de Schootsman/Wissenskerke. Daar ving ik op 26 juni, 3 en 27 juli drie exemplaren. De voedselplant, Koninginnekruid (*Eupatorium cannabinum*), ook wel Leverkruid genoemd, komt op Noord-Beveland op vrij veel plaatsen voor. Het voorkomen van deze vlindersoort is daarom te verwachten, hoewel volgens de gegevens van Kuchlein (1993) de soort niet eerder uit de provincie Zeeland werd gemeld.

Op 24 augustus 1997 kwam een exemplaar van *Prochoronitis myllivana* (Fabricius) in de lichtval te Kortgene. Deze soort kende ik nog niet van Noord-Beveland; hij is ook niet van veel plaatsen in Zeeland bekend. Van de vedermot *Amblypnychia acanthadactyla* (Hübner) trof ik in de lichtval 2 exemplaren aan en wel op 28 juni en 20 september 1997. Eerdere vangsten van deze soort in 1994 en 1996 op de Schootsman/Wissenskerke (totaal 9 exx.). Kuchlein (1993) vermeldt de sterke achteruitgang van deze soort en de zeldzame vangsten de

afgelopen 50 jaar. Huismans (1996) meldt nog de vangst van deze soort te Bergen (NH) in 1993. Wellicht is het beeld door Kuchlein gescanet te somber?

In 1997 ving ik evenals in 1995 *Microthrix similis* (Zincken). Een exemplaar kwam op het licht in Korgene op 11 juni 1997. Het voorkomen van deze soort in het zuidwesten van ons land is betrekkelijk zeldzaam. Het belangrijkste verspreidingsgebied is immers het oosten en zuiden van het land, hoewel het voorkomen van de voedselplant (Eik) niet tot die streken is beperkt.

Een soort die ik sinds 1993 regelmatig in de lichtval in mijn tuin aantref is *Ephesia parastella* Staudinger. Ook in 1997, 2 exemplaren op 6 juni en 1 exemplaar op 8 juni. De soort is nu van drie vindplaatsen in ons land bekend, Oostvoorne, Korgene en Venray (Huismans 1998). Waarschijnlijk bevindt zich in mijn tuin, enkele meters van de lichtval, een kleine populatie van deze soort in de daar aanwezige Klimop, de voedselplant die Goater (1986) noemt. Voor een absoluut zekere determinatie maak ik genitaal-preparaten. Laatsiggenomde auteur geeft afbeeldingen van de genitalia van de soorten uit het genus *Ephesia*. Voor de hier genoemde soort is bij het mannetje de plaats van de uitsluiting halverwege de costa van de valve kenmerkend; bij het vrouwtje is de dubbele rij signa in de bursa opvallend evenals de mindere sclerotisering van de ductus; dit alles in vergelijking met de meest gelijkende en meer algemeen voorkomende soort *E. eluella* (Hübner). Bij sommige exemplaren is inderdaad een roodachtige bestuiving aan de basis van de achtervleugel te zien, zoals door Goater (1986) opgemerkt.

Tot slot verdient vermelding de vangst op licht te Korgene van *Agriphila inguinatella* (Denis en Schiff-fermüller), 1 exemplaar op 28 juli 1997. Nog nooit eerder trof ik deze soort aan op Noord-Beveland, hoewel verschillende vindplaatsen van deze grasmot in Zeeland bekend zijn. Ik heb de indruk dat de soort meer aan het zand dan aan de vette klei gebonden is.

Literatuur:

- Emmet, A.M., 1979. *A field guide to the smaller british lepidoptera*: 1-271, Londen.
- Emmet, A.M., Watkinson I.A. & Wilson, M.R., 1985. *Gracillariidae*. In: J. Heath en A.M. Emmet (Eds.), *The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland 2; Cossidae-Helioidinae*: 244-362. Harley Books, Colchester.
- Goater, B., 1986. *British Pyralid Moths. A Guide to their Identification*: 1-175, Harley Books, Colchester.
- Heukels, H., (bewerkt door R. v.d. Meyden e.a.), 1983. *Flora van Nederland*: 1-582, Groningen.
- Huismans, K.J. & Koster, J.C., 1995. *Interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1992 (Lepidoptera)-Entomologische Berichten, Amsterdam 55: 53-67.*
- Huismans, K.J. & Koster, J.C., 1996. *Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1993 (Lepidoptera)-Entomologische Berichten, Amsterdam 56: 37-55.*
- Huismans, K.J. & Koster, J.C., 1998. *Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1995 (Lepidoptera)-Entomologische Berichten, Amsterdam 58: 53-69.*
- Kuchlein, J.H., 1993. *De Kleine Vlinders*: 1-715, Pudoc, Wageningen.
- Pelham-Clinton, E.C., 1985. *Tineidae*. In: Heath J. & Emmet A.M. (Eds.), *The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland 2; Cossidae-Helioidinae*: 152-207. Harley Books, Colchester.
- Spuler, A., 1911 (reprint 1983). *Die Schmetterlinge Europas. Kleinschmetterlinge*: 188-523, Stuttgart/Kelem

ENDOTHENIA OBLONGANA (Haworth) OOK IN KORTGENE

door J. van Vuure

Wanneer in de literatuur iets verschijnt over de verhoudingen binnen een moeelijk soorten-complex, is dat voor mij altijd aanleiding om snel even in de eigen collectie te kijken. Dat deed ik dus ook na het verschijnen van het artikel van Koster en Van Nieukerken (1998) over de drie *Endothenia* soorten (*Entomologische Berichten, Amsterdam, 58: 145-152*).

Ik was gauw uitgekeken want er stonden maar twee exemplaren onder de naam *E. marginana* (Haworth) in mijn verzameling. Eén uit de Wimmennumerduinen te Egmond, verzameld tijdens de Snellen-excursie op 31.vii.1993 en één uit Korgene, uit de lichtval op 3.vii.1994. Beide vrouwtjes waarvan ik een genitaal-preparaat had gemaakt.

Bestudering van het preparaat van het dier uit Egmond onder het microscoop (tot 400 x) liet duidelijk zien dat het ostium gevormd werd door twee gesclerotiseerde lijsten die elkaar a.h.w. in de top kruisen in een scherpe punt. Mijn exemplaar uit Egmond behoorde dus tot *oblongana*, niet verwonderlijk omdat dit één van de weinige vindplaatsen van deze soort was. Maar ook het exemplaar, c.q. het preparaat, uit Korgene voldeed aan deze omschrijving, zodat ik vooralsnog tot de conclusie kom dat we ook daar met *oblongana* te doen hebben.

Een nieuwe vindplaats dus, maar wel een die de "zeedorpenlandschap-hypothese" uit eerder genoemd artikel niet ondersteunt.

OVER HET KWEEKEN VAN *CYDIA AMPLANA* HB. EN *CYDIA SPLEN-*

DANA HB. UIT EIKELS door K.N.C. Nieuwland

Naar aanleiding van de vondsten van *Cydia amplana* Hb. in de regio Bergen-NH door J.B. Wolschijn (1980) en R. de Vos (1990) en in het Zwaanenwater door J.C. Koster (1990) heb ik vanaf 1994 in de maanden september en oktober op diverse locaties in het kustgebied van Noord-Holland (boven het Noordzeekanaal) eikels verzameld met het doel rupsen van *C. amplana* uit te kweken tot imago en daarmee meer te weten te komen over de verspreiding van deze soort.

Omdat ik mijns inziens vrij goede resultaten gehad heb met mijn wijze van verzamelen en kweken wil ik met deze bijdrage enkele ervaringen vastleggen voor mede-entomologen die een dergelijk onderzoek ook wel eens op andere plaatsen zouden willen doen.

Eikels kan men rapen of pikken. Bij het selecteren laat ik mij in de eerste plaats leiden door de kleur van de eikels: die moet gedeeltelijk of geheel bruin zijn, want in tegenstelling tot een geheel groene eikel is er met die bruine eikel iets aan de hand: of rijp of aangetaast. Dan de eikels nader bekijken: een eikel met een gaafte van circa 1 mm diameter is bewoond geweest, de rups is echter dan al verdwenen. Dit betekent dat er op deze locatie meerdere rupsen moeten zijn.

Om de kans te vergroten dat ik een eikel met een rups meeneem tast ik met mijn dunmangel de eikel rondom af. Een eikel waar geen rups in zit is rondom "keihard" en men kan de buitenschil vrijwel niet indrukken. Meestal vreet de rups zich vlak onder de schil door het vruchtvlees met als gevolg dat er onder de schil een "kanaal" in het vruchtvlees ontstaat (waarin de uitwerpselen van de rups zitten). Door nu met de nagel de eikel voorzichtig af te tasten kan men zo'n kanaal ontdekken doordat men de schil erboven iets kan indrukken (niet doódrukken!). Dan is er kans dat zich in die eikel een rups bevindt, maar dat moet men afwachten, want het kan ook zijn dat het vruchtvlees van de eikel wat ingedroogd is.

Per locatie probeer ik circa 40 eikels te selecteren waarvan ik denk dat er wel eens een rups in zou kunnen zitten; men kan natuurlijk een grotere hoeveelheid eikels meenemen om later daaruit een keuze te maken, maar de kans op succes wordt kleiner. Mijn ervaring is dat de kans op rupsen het grootst is als er meerdere, liefs vele eikelen bij elkaar staan. Dit geldt voor akkermaalshout tot twintig meter hoge eiken. Onder solitair staande eiken in een verder kale omgeving heb ik nog geen *C. amplana*-rupsen gevonden, maar wel rupsen van *Cydia splendana*.

De gevonden eikels breng ik per locatie (eikel!) in doorzichtige 2½-cm-diepe plastic showdoosjes (Biopraxis) die ik afdek met nylonkous; vervolgens geef ik de doosjes een koele plaats. [Indien de doosjes permanent met de plastic dekzels afgesloten worden ontstaat zéér snel schimmel!] Ik controleer driemaal per dag alle doosjes om te zien of er rupsen uitgekomen zijn, ook vanonder af omdat de rups zich soms verstopt onder een eikel. Per locatie heb ik onderzussen glazen potten klaargezet (bv. 350-gramms pindakaspotten) gevuld met een circa 4 cm dikke laag van een wat vochtig gemaakt en geseed zand-ruinaardemengsel. [Het mengsel moet nog wel "los" zijn.]

De rups vreet ergens in de wand van de eikel een gaafte van 1 à 1½ mm diameter en "wormt" zich er met moeite doorheen naar buiten. De rups is zeer onrustig en begint direct te zoeken naar een geschikte plaats om te verpoppen. Het beste is nu direct in te grijpen en de eikels uit het doosje te halen zonder de rups te knuizen; door het doosje te kantelen kan men de rups in de gereedschaps glazen pot laten vallen. [Laat men de rups te lang in het doosje lopen, dan begint hij vocht af te scheiden en tenslotte een cocon te maken, waaruit later meestal geen vlinder komt (uitdroging?).]

Er komen rode en witte rupsen uit, de rode zijn *amplana*-rupsen en de witte zijn *splendana*-rupsen. Men kan beide soorten in dezelfde glazen pot brengen zoals ik aanvankelijk deed, later heb ik voor beide soorten aparte potten gekozen.

De lengte van de rupsen ligt tussen de 12 en 16 mm; de kop is van licht- tot donkerbruin; het darmkanaal is goed te zien.

Ik ruft per pot het aantal rupsen dat erin gekomen is, tot 20 stuks per pot, dan ga ik over op een volgende pot. Het duurt toch wel 4 weken voordat alle rupsen verpop zijn. De glazen potten zet ik weg in een ruimte waar het tijdens de winter niet kouder wordt dan circa 10°C. Af en toe controleer ik of het aarde-zanddemengsel niet te droog is, zo ja, dan spray ik een weinig water in de betreffende pot. Meestal is dat niet nodig als de dekzels goed sluiten. Zolang er aan de binnen-glaswand van de pot condensdruppeltjes zichtbaar zijn, is sproeien niet nodig.

Evenuele schimmels direct verwijderen!

Half juni van het jaar daarop haal ik de potten uit de koele ruimte en breng ik ze in een kamer waar het gemiddeld 20°C is. In de natuur zijn de vliegtijden van juli tot en met augustus; binnenshuis komen de eerste vlinders eind juni reeds uit, de laatste begin augustus. De cocons zijn ovaal en bekleed met zandkorrels e.d.; de lengte ca. 7 mm, dikte ca. 2½ mm. Na het uitkomen van de vlinder steekt de pophuid vaak uit de cocon. In augustus laat ik het aarde-zanddemengsel uit de potten goed drogen en zeef dan door horren gaas de niet uitgekomen en lege cocons eruit. Het geseefde mengsel kan weer gebruikt worden voor de volgende kweek in

september-oktober.

Tot slot wil ik nog een opsomming geven van de resultaten van mijn kweken van de jaren 1994 t/m 1998. De aanwezigheid van *C. amplana* Hb. werd vastgesteld en bevestigd op de volgende locaties (met bijbehorende Amersfoort Coördinaten):
 Den Helder (Donkere Duinen; 110-549), Zwanenwater (108-537), Schagerbrug (113-534), Schagen (Langs N. 245: 114-533), Sint Maartensvlodbrug (Ruitgeweg: 110-534), Petten (Kortwater: 106-532), Hargen aan Zee (104-524), Bergen-Centrum (108-520), Bergen (Uilenvaaner: 105-520), Bergen (De Nollen: 105-519), Hel Woud (108-517), Egmond-Binnen (104-512), Bakum-Noord (105-509), Castricum aan Zee (Zeeweg: 103-508) en Heemskerk (Berkenbosch: 104-504).
 De aanwezigheid van *C. splendana* Hb. kon niet worden vastgesteld in Hargen aan Zee, terwijl verder alle bovenstaande locaties slechts enkele exemplaren van deze soort opleverden. De verhouding *amplana* : *splendana* was op de meeste locaties > 10 : 1 ! Daar staat tegenover dat ik op Texel nog geen *amplana*-rupsen gevonden heb, daarentegen wel veel *splendana*-rupsen!

VOORJAARSBIJENKOMST VAN DE SECTIE "SNELLEN"

De voorjaarsbijenkomst wordt gehouden op
Zaterdag 13 maart 1999

om 11.00 uur te Lexmond, in het "Verenigingsgebouw", Kortenhoevenseweg 63, Lexmond, Tel: 0347-351933.

De koffie is gratis, wilt U wel uw lunchpakket meenemen?

AGENDA

- Opening door de voorzitter
- Bestuursmededelingen en ingekomen stukken
- Faunistische mededelingen
- Rondvraag
- Afsluiting

Tijdens de middagpauze zal de heer **Oude-Effink** entomologische instrumenten en hulpmiddelen ter verkoop tonen. Tevoren kunt u inlichtingen krijgen en/of bestellingen plaatsen. Tel: 0736-214 906.